

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií
Habilitační obor Politologie

Uchazeč Mgr. Petr Kaniok, Ph.D.
Pracoviště Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno
Habilitační práce Národní parlamenty a evropská integrace: kolektivní aktér politického systému EU?

Oponent Doc. JUDr. Lenka Pítrová, CSc.
Pracoviště Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Autor habilitační práce zvolil velmi aktuální téma - postavení vnitrostátních parlamentů a jejich úloha v rámci fungování Evropské unie. Jde navíc o téma, které je předmětem diskuse i na současné politické scéně v souvislosti s úvahami o tzv. Brexitu, neboť posílení úlohy vnitrostátních parlamentů je jedním z požadavků britské reprezentace, který by měl usnadnit podporu britských občanů pro setrvání Spojeného království v Evropské unii v chystaném referendu. Je tedy skutečně legitimní, klást si otázku, zda národní parlamenty mohou být „kolektivními aktéry“ v unijní politice. Autor k odpovědi na tuto otázku přistoupil v rovině spíše empirické než teoretické, využívaje dostatečný časový odstup od přijetí nové lisabonské úpravy i od vstupu České republiky do Evropské unie. Tento časový odstup umožnil provést seriózní kvantitativní analýzu parlamentní činnosti v rámci unijní agendy.

Habilitační práce je rozdělena do pěti kapitol, autor vychází z definice pojmů (kapitola 1), které jsou pro postavení vnitrostátních parlamentů a jejich teoretickou koncepci klíčové (zejm. proporcionalita a subsidiarita) a nastiňuje hypotézy (kapitola 2), k jejichž ověření by měla směřovat následující převážně kvantitativní analýza činnosti vnitrostátních parlamentů v rámci jejich interakce s unijními institucemi, ať již jde o interakci formalizovanou (odůvodněná stanoviska) nebo neformalizovanou (politický dialog). Autor se ale také zaměřuje na interakce mezi jednotlivými vnitrostátními parlamenty v rámci meziparlamentní spolupráce. Této analýze (soustředěné především do kapitoly 5) předchází popis historického vývoje postavení vnitrostátních parlamentů ve fungování Evropské unie v před a post-lisabonském období (kapitola 4) a v komparativní perspektivě i popis toho, jak je ve vybraných členských státech nastaven mechanismus fungování vnitrostátních parlamentů a jejich specializovaných orgánů při plnění jejich aktivní úlohy v unijní agendě (kapitola 4). Závěr práce je věnován celkovému hodnocení funkčnosti vnitrostátních parlamentů v unijní agendě a ověření v úvodu autorem vyslovených hypotéz.

Je nutné pozitivně hodnotit skutečnost, že autor přichází s tématem, které je v české politologické literatuře poměrně málo samostatně traktováno a přináší celou řadu podnětů založených především na kvantitativní analýze činnosti vnitrostátních parlamentů. Širší teoretické zarámování práce opřené zejména o bohatou zahraniční literaturu věnovanou

teoretickým aspektům parlamentarismu v unijní dimenzi by jistě přispělo nejen k východiskům práce při formulaci jednotlivých hypotéz, ale i k expozici prezentovaných závětů názorům jiných autorů. A to zejména při publikaci práce.

I když z mého pohledu jako právníka autor věnuje formálnímu zakotvení parlamentních mechanismů kontroly evropské agendy okrajovou pozornost, analýza činnosti parlamentů a jejího vývoje představuje dle mého názoru velmi přínosný impuls pro případné úvahy *de lege ferenda*, představuje věrohodnou analýzu výchozího stavu, která by měla být základem úvah o každé právní regulaci a která je naopak právníkou obcí často neprávem opomíjena.

K celkové koncepci habilitační práce bych chtěla uvést jen několik připomínek obecnější povahy.

Z hlediska výběru členských států, u kterých se práce věnuje detailnějšímu popisu nastavení parlamentních mechanismů evropské agendy (UK, SRN, Francie, Švédsko, ČR) bych očekávala, že výběr zahrne i takové státy, které mají tradičně silnou a efektivní parlamentní kontrolu evropské agendy a které jsou i svou velikostí srovnatelné s ČR, jako je například Dánsko ale i Finsko, které zvolilo model zvláštního orgánu a které by mohlo být inspirací i pro český model. Je těžké si představit, že by česká parlamentní administrativa mohla soutěžit s administrativou ta velkých států jako je UK, Francie či SRN, je asi spíše třeba hledat podobné funkční modely jinde a ze zvolených států je to jen Švédsko. (V tomto ohledu jsou jistě inspirativní analýzy zpracováváné v rámci COSAC.)

Konečně bych chtěla uvést ze své vlastní parlamentní praxe, že je zřejmé, že velkou roli v intenzitě činnosti parlamentu v evropské agendě hraje politické složení parlamentních komor a není ani možné odhlédnout od osobní angažovanosti a erudice předsedů „evropských“ výborů. To také hraje roli v tom, zda se téma Evropské unie stane předmětem střetu mezi koalicí a opozicí (viz situace pravicové vlády a levicového Senátu v ČR). Tyto faktory jistě také nelze podcenit.

Ráda bych konečně uvedla, že autora předložené habilitační práce znám z jeho předchozí publikační i odborné práce jako invenčního odborníka v oblasti evropské integrace, což mi umožňuje i ocenit a zhodnotit jeho odborný záběr v širším kontextu. Vzhledem k tomu i vzhledem k výše uvedenému pozitivnímu hodnocení habilitační práce bych ráda ocenila předloženou práci i z hlediska její aktuálnosti, způsobu zpracování i jejích přínosů pro poznání pozitiv a nedostatků činnosti vnitrostátních parlamentů v rámci evropské agendy. Přínos spatřuji především v zaměření práce na vnitrostátní parlamenty jako aktéry často pomíjené meziparlamentní spolupráce a komunikace s unijními institucemi, nikoli jen jako na orgány politické kontroly jednotlivých národních vlád v jejich evropském angažmá. I když tato jejich úloha kontroly národní vlády je a asi zůstane nadlouho rozhodující, rozvíjející se kontrola unijní agendy má významnou kultivační roli a vede přinejmenším k lepšímu pochopení fungování evropské integrace a jejímu významu. Je ale nutné se ptát, zda představa, že by vnitrostátní parlamenty měly skutečně rozhodující vliv na fungování Unie a její normotvorbu, není onou pomyslnou mrkví nesenou před oslem. Stejně tak jako koncept subsidiarity je konceptem politickým – jeho hranice se mění s představami o správnosti a vhodnosti regulace v relaci s představami o finalitě evropské integrace i pravo-levým názíráním světa.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Analýza aktivity vnitrostátních parlamentů provedená autorem je jistě vhodným východiskem pro hodnocení možných řešení současných požadavků Spojeného království na posílení role vnitrostátních parlamentů ve fungování Evropské unie. Jak a ve kterých oblastech by tato role mohla a měla být posílena?
2. Autor vyslovuje myšlenku frustrace parlamentů z nízké míry efektivity jejich kontroly – jak je možné tuto frustraci zmírnit či odstranit? Je řešení jen na unijní úrovni?
3. V názvu práce figuruje pojem parlamenty jako kolektivní aktéři. Je vůbec žádoucí a možné, aby parlamenty, jejichž složení je pochopitelně politicky v důsledku výsledku voleb rozdílné, působily společně přes ideologické rozdíly a rozdílné přístupy dané sociálními, ekonomickými a geografickými faktory k hodnocení navržené regulace?

Závěr

Habilitační práce dr. Petra Kanioka „Národní parlamenty a evropská integrace: kolektivní aktér politického systému EU?“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru *Politologie*.

Praha, dne 26. 2. 2016